

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Pulken-Yngsjön i Kristianstads kommun

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Pulken-Yngsjön
Kommun	Kristianstad
Socken	Åhus
Gränser	Området är markerat med punktstreckad linje på bifogade kartor (bilaga 1)
Fastigheter	Enligt särskild förteckning
Läge	Ca 2 mil SSO om Kristianstad, väster om Yngsjö
Kartblad	Topografiska kartan: Tomelilla 2D NO Ekonomiska kartan: 2D 8j, 2D 9j, 2E 9a och 02e8a
Koordinater	Ö: 140000 N: 619572
Naturgeografisk region	Nr 7: Skånes sediment- och horstområden
Regleringsföretag mm	Nedre Helgeåns regleringsföretag av år 1936. Yngsjö-Åhuskärr invallningsföretag 1976 (kopplat till detta Vittskövle prästboställes invallningsföretag 1961) Nedre Helgeåns Fiskevårdsområde (Helgeån)
Areal	Ca 306 ha, varav 111 ha främst bladvassar samt 22 ha vattenmiljö (Helgeå och Yngsjön).

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken förklarar Länsstyrelsen det område som utmärkts med kraftig punktstreckad linje på bifogade karta (bilaga 1) som naturreservat.

För att trygga syftet med naturreservatet skall de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att

- Bevara vällävdade strandbetesmarker med lång hävdkontinuitet, av betydelse för flera hävdberoende, hotade och hänsynskrävande djur- och växtarter, präglad av Helgeåns vattenståndsfluktuationer.
- Bevara ohävdade bladvass- och videbuskområden samt lövsumpskogar med olika växt- och djurarter som är knutna till dessa miljöer.
- Bevara del av Helgeåns flacka lopp samt återstående rester av den forna Yngsjön.
- Bevara och utveckla ett våtmarksområde av internationellt intresse.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet **att**

1. uppföra byggnad eller annan anläggning,
2. vidtaga åtgärder som förändrar områdets topografi och ytförhållanden eller landskapets allmänna karaktär såsom att plöja, gräva, schakta, muddra, fylla ut, dämma, invalla, bedriva husbehovstäkt eller anlägga brygga,
3. omföra hagmark till åker eller kultiverad betesmark,
4. bedriva vasstäkt,
5. bedriva skogsbruk i reservatet, samt avverka eller bortföra död ved från skogsmarkerna,
6. plantera eller så buskar, lövträd, barrträd eller för området främmande växtarter eller sätta ut för området främmande djurarter,
7. uppföra viltägn,

8. dra fram luftledning,
9. hålla djur i betesfällorna under perioden 1 december – 25 april utan föregående samråd med reservatsförvaltaren,
10. bedriva stödutfodring, utom på platser som överenskommits med reservatsförvaltaren, när detta sker i samband med övergångsutfodring vid betessläpp och installning,
11. bedriva fågeljakt på mark tillhörig staten eller Kristianstads kommun,
12. ställa upp husvagn, campingbil eller motsvarande.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

13. dra fram markledning, utom på åkermark,
14. gödsla eller tillföra gödselmedel, jordförbättringsmedel eller kemiska bekämpningsmedel,
15. odla Salix på befintliga åkrar.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom reservatet

1. röjning, gallring och avverkning av träd och buskar samt behandling av gräsvegetation (tuvtåtel, starr, bladvass mm) genom slaghackning, fräsning eller bränning inom betesmark, så som närmare anges i fastställd skötselplan,
2. skötsel av betesmarker innefattande årlig betesdrift, uppsättande och underhåll av stängsel och vattningsanordningar enligt fastställd skötselplan,
3. utmärkning av och upplysning om reservatet,
4. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet enligt fastställd skötselplan,
5. uppföljning av områdets skötsel och miljöövervakning.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet **att**

1. gräva, borttaga, täcka över, borra, mejsla, måla eller på annat sätt skada block, stennurar, levande eller döda träd, buskar och stubbar,
2. bortföra död ved, fälla eller på annat sätt skada träd och buskar,
3. avsiktligt störa djurlivet,
4. göra upp eld,
5. tälta eller ställa upp husvagn, campingbil eller motsvarande,
6. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, snitsel, inskrift eller därmed jämförlig anordning - informations- och reservatsskyltar, samt gränsmärken undantagna,
7. lägga upp båt eller annan farkost på land.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

8. fånga eller samla in insekter eller andra djur,
9. anordna militära övningar, tävlingar, läger- eller annan övningsverksamhet.

Föreskrifterna under A skall inte utgöra hinder för åtgärder

- i samband med reservatsförvaltarens skötsel av området samt anordnande av information och tillgänglighet i området i enlighet med av Länsstyrelsen fastställd skötselplan eller
- för drift och underhåll av vid tidpunkten för detta beslut befintliga ledningar
- för drift och sedvanligt underhåll av vägar inom eller som gränsar till reservatet
- att rensa befintliga diken, under förutsättning att rensningen sker på ett sätt som minimerar skadorna på kringliggande mark, att rensningsmassor jämnas ut, att rensning undviks under fåglarnas häckningstid (mars-juni) samt att rensningen föregås av ett samråd med reservatsförvaltaren, eller
- utföra drift- och underhållsåtgärder i anslutning till den grävda kanalen Graften.

Vad i föreskriften A2 anges om plöjning, samt föreskriften A 14, gäller ej de ytor eller platser som anges som åker/vall/träda respektive viltåker på bilagda karta (bilaga 1, karta 2).

Undantag om vad i föreskriften A5 anges om skogsbruk mm, gäller inom på bilagd karta (bilaga 1, karta 2) skrafferat skogsparti i norr. Här är avverkning för husbehovsved, till en årlig omfattning av 15 m³sk, tillåten för markägaren i form av plockhuggning av enstaka spridda träd vars diameter inte får överstiga 30 cm i brösthöjd. Grova träd, hålträd, boträd, stående döda och döende träd, vindfällen, lågor eller andra träd som är värdefulla för faunan skall sparas. Utsyning av träd som skall avverkas skall göras i samråd med reservatsförvaltaren. Avverkning och uttransport av virke skall utföras vid sådan tid på året och på sådant sätt att skador på mark och vegetation inte uppkommer.

Föreskriften A10 gäller ej stödutfodring av vilt i anslutning till vid reservatets bildande befintliga viltutfodringsplatser.

Föreskrifterna under C skall inte utgöra hinder för reservatsförvaltarens åtgärder i samband med områdets skötsel i enlighet med av Länsstyrelsen fastställd skötselplan.

Föreskriften C 2 skall inte utgöra hinder mot återkommande underhåll av sikt-/skjutgator i anslutning till vid reservatets bildande befintliga jakttorn/-gömslen.

Föreskrifterna C 2 och C 4 skall inte utgöra hinder mot återkommande städning och eldning av uppflutna grenar mm samt uppfluten vass på betesmarker efter vinterns översvämningar.

Föreskriften C 3 och C 8 skall ej utgöra hinder mot fiske och jakt enligt gällande jakt- och fiskebestämmelser.

Länsstyrelsen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Beskrivning av området

Reservatet omfattar land- och vattenområden utmed nedre Helgeån inom Egeside sjöområdet, Pulken/Härnests ängar och Yngsjöområdet. Merparten av området

karaktäriseras av igenväxande blöta marker med bladvassar, videbuskar och lövsumpskogar, medan det i norr även finns beteshävdade strandängar samt mindre åkermarker. Helgeån, Graften och ett flertal diken leder vatten genom området.

Ytjordarterna inom reservatet domineras av gyttja med övergångar mot kärrtorv och inslag av svämsediment, sand och morän. Jordarna överlagras Kristianstadsslättens kritberggrund, som i sin tur vilar direkt på urberget.

Markerna kring nedre Helgeån är ett rikt kulturlandskap med lång bebyggelsekontinuitet. Åns årliga översvämningar och böndernas hävd har under århundradenas lopp satt sin prägel på landskapet. Vid Yngsjö by har stenåldersboplatser påträffats och några lösfynd har även gjorts inom Egeside-området. Merparten av reservatet utgjorde dock tidigare en del av Yngsjön/Egeside sjö och har inte börjat påverkas av böndernas hävd förrän efter Helgeåns tappning år 1775.

Utmed nedre Helgeån finns ett av landets största våtmarksområden med betes- och slåtterhävdade insjöstrandmarker. De hävdade markerna inom det blivande reservatet finns främst i norr och domineras av insjöstrandbetesmarker. Floran är mycket rik med ett flertal arter som indikerar lång hävd och stora arealer som karaktäriseras av kalkfuktängsvegetation. Merparten av området utgörs dock av ohävdade igenväxande marker. Mellan och söder om betesmarkerna i norr utbreder sig inom fd Egeside sjö och fd Yngsjön Kristianstads Vattenrikes största ohävdade våtmarksområde, med bladvassar, blöta videbuskmarker och aldominerade lövsumpskogar. Igenom reservatet strömmar vatten via diken, kanaler och åfåror på sin väg mot havet. Är det däremot lågvatten i åsystemet och högvatten i havet så kan istället saltvatten rinna upp i området.

Områdets stora ohävdade våtmarker är en klassisk skånsk fågellokal och av stor betydelse för en mängd häckande, rastande och födosökande fåglar. Områdets vildmarkskaraktär ger även utrymme för flera av våra stora däggdjur. Strandbetesmarkerna i norr attraherar många hävdgynnade arter, allt ifrån strandängsfåglar av olika arter till skalbaggar som jordlöpare och kortvingar. Bland häckande fågelarter kan nämnas storspov, årtå, rosenfink, mindre hackspett och flera rovfågelarter. Inom området finns skyddsvärda lokaler för ovanliga landsnäckor. Under senare år har de grunda, öppna våtmarkerna söder om Pulken börjat utnyttjas för övernattning av upp till mer än tvåtusen vårrastande tranor och några hundra höstrastande tranor. Nedre Helgeåns vattensystem är fiskrikt och hyser ett stort antal olika fiskarter.

Området är välbesökt av naturintresserade, särskilt utemuseet och fågeltornet vid Pulken i norr. Vattenleden Helgeå är livligt frekventerad av bl a ett stort antal sportfiskare.

Ärendets handläggning

I *Handlingsprogram för Naturvård i Kristianstads Vattenrike 2007-2009*, vilket utarbetats i samarbete mellan Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun, har Egesideområdet givits hög prioritet beträffande säkerställande och skydd.

Naturvårdsverket fick 1997-98 möjligheter att förvärva några fastigheter inom det angränsande Egesidereservatet (inom Vittskövledelen av det sammanhängande våtmarksområdet mellan Kavrö bro och Yngsjö). Efterhand har överenskommelser om intrång som begränsar markanvändningen och markförvärv skett även inom Härnstad-Yngsjö-delen av området.

Under beredningen av ärendet har ett allmänt informationsmöte genomförts med berörda markägare och övriga sakägare. Därutöver har även underhandsdiskussioner skett med en del berörda markägare.

Markägare, övriga kända sakägare och berörda myndigheter har förelagts att komma med erinringar med anledning av förslaget till reservatsföreskrifter och skötselplan. Naturvårdsverket har godkänt att reservat bildas. Sveriges Geologiska Undersökning, Skogsstyrelsen, TeliaSonera, Skånes Ornitologiska förening, Naturskyddsföreningen i Skåne och Naturskyddsföreningen i Kristianstad har tillstyrkt förslaget utan erinringar. Vägverket tillstyrker förslaget och förutsätter att normalt underhållsarbete för de allmänna vägarna som gränsar till reservatet kan genomföras utan konflikt med reservatet och att detta framgår av skötselplanen. Att reservatsföreskrifterna inte skall hindra normalt underhåll av vägar inom eller vägar som gränsar till reservatet framgår av undantagen till föreskrifterna.

Sexton markägare framför genom ombud att man motsätter sig reservatsbildning. Bland annat framförs att reservatsbildningen kommer att medföra ökad turism i området med outredda konsekvenser i form av avgasförorening och miljöbelastning i övrigt, att markägarna historiskt skött marken på ett ur bevarandesynpunkt klanderfritt sätt (med frågan varför de inte kan fortsätta göra detta), att det saknas ett starkt allmänt intresse för reservatsbildning, att miljölänkens syften med reservatsbildning inte är uppfyllda (det saknas bl a biologisk mångfald på de berörda fastigheterna, betydelse för fauna och flora samt en värdefull naturmiljö). Slutligen anförs att tillräckliga skäl inte föreligger varför beslutets inverkan på de enskilda fas-

tighetsägarna inte står i proportion till den ringa nytta beslutet för med sig för naturen och det allmänna.

Länsstyrelsen anser att bildandet av naturreservat för Pulken-Yngsjön-området utgör, för både det allmänna och berörda aktiva brukare inom reservatet, den bästa förutsättningen för att för framtiden säkra de höga värden som finns i områdets våtmarker, alsumpskogar och hävdade betesmarker. Länsstyrelsen gör bedömningen att reservatsbildningen inte kommer att medföra en ökad turism som skapar miljöproblem. En utredning som klargör konsekvenserna kan därför inte anses motiverad. När det gäller det aktiva bruket av markerna i form av djurhållning med nötkreatur, förutsätts att ägarna och kanske ännu mer att brukarna är intresserade och kunniga och ges så goda förutsättningar som möjligt för fortsatt drift. Idag finns det bara fyra djurhållande brukare kvar och genom reservatsbildningen stärks det allmännas engagemang och ansvar att stödja dessa. För övriga markslag inom det föreslagna reservatet, dominerat av igenväxande vass-, vide- och sumpskogspartier, bedöms en fri utveckling vara mest gynnsam för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden knuten till dessa naturtyper. Yngsjön utgör undantag och här kan uppöppnande av de rännor som tidigare funnits vara av värde. Som redovisas i beskrivningen till området och skälen till beslutet framgår att det föreslagna reservatsområdet innehåller mycket höga natur- och kulturlandskapsvärden samt en rik och särpräglad biologisk mångfald. Hela eller delar av området omfattas av internationella våtmarkskonventionen (RAMSAR-konventionen), ingår i EUs nätverk Natura 2000 och är utpekad som riksintresse för naturvärden varför skyddsmotiven får anses väl tillgodosedda. Slutligen gör länsstyrelsen bedömningen att intrånget för de enskilda fastighetsägarnas inte är större än att de bör kunna godtas. Här kan nämnas att samtliga markägare kontaktats för diskussion kring intrång eller försäljning. För flertalet av dessa har antingen överenskommelse om intrång träffats eller förvärv skett.

Under senaste året har i samband med diskussion om intrång från ett par markägare framförts att man önskar ta upp diskussion om upprättande av naturvårdsavtal. Motiven för detta har inte närmare utvecklats. Överenskommelse om intrång har inte träffats med dessa fastighetsägare. Efter avstämning med Naturvårdsverket bedöms inte skäl föreligga att tillmötesgå förslaget. De aktuella fastigheterna omfattas i huvudsak av sumpskog och ligger mellan fastigheter där överenskommelse om förvärv skett eller intrångsersättning träffats till följd av det föreslagna reservatet.

Marie Hellberg, ägare till Yngsjö 229:1 och 7:1, kräver att undantag görs för föreskrifter och inskränkningar i rätten att förfoga över sin fastighet inom reservatområdet. Om detta inte är möjligt krävs full ersättning för dessa inskränkningar. Som

ett alternativ kan annan likvärdig mark diskuteras som ersättning. Överenskommelse om intrång har träffats med Hellberg.

Kristianstads kommun framför att delar av området samt den besöksanläggning som finns redan ingår i träffad skötselöverenskommelse med kommunen. Ytterligare skötselåtgärder inom denna överenskommelse förutsätter tillägg till finansieringen från länsstyrelsens sida. Om så sker tillstyrker kommunen förslaget.

EON (vid remisstiden Sydkraft) har en 20 kVs luftledning genom reservatet. Man konstaterar att föreskrifterna under A inte skall utgöra hinder för åtgärder i samband med drift och underhåll av sina ledningar. Under förutsättning att befintliga ledningar får vara kvar och att åtgärder för drift och underhåll kan utföras vid behov för att bibehålla säkerheten för ledningarna och att man inte drabbas av några kostnader har man inget att erinra mot förslaget.

Sveriges Ornitologiska Förening (markägare vid tiden för remissbehandling av förslaget) är positiv till att området blir reservat. Föreningen framför invändningar när det gäller jakten på fåglar och föreslår i första hand att den förbjuds helt. Ett alternativ är att det etableras stora jakt fria zoner och eller inskränkningar i jakttiden. När det gäller dikesrensning anser man inte att det räcker med formuleringen att detta skall undvikas under fåglarnas häckningstid. Föreningen menar att dikesrensning inte alls bör vara tillåten under häckningstid.

Föreningens markinnehav har förvärvats av Naturvårdsverket. Förbud mot fågeljakt föreslås gälla för de markinnehav som ägs av staten eller kommunen. Visar sig detta inte tillfyllest, kan frågan om ytterligare begränsningar av fågeljakten aktualiseras vid senare tidpunkt. När det gäller rensning av diken gäller huvudprincipen att rensning undviks under fåglarnas häckningstid. I praktiken och per automatik kommer detta att bli fallet vid de allra flesta tillfällen. Torraste perioden på året, och då största chansen att kunna genomföra dikesrensning brukar infalla, är under sensommaren-förhösten.

Skäl för beslut

Pulken-Yngsjön-området ligger inom nedre Helgeåns våtmarksområde och omfattas av den internationella Ramsar-konventionen för skydd och bevarande av våtmarker, ingår i riksintresse för naturvården (N64 Helgeåns nedre lopp) och utgör i vissa delar ett Natura 2000-område enligt EG-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter – habitatdirektivet - (SE0420307 Helge å, SE0420260 Pulken) och EG-rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar - fågeldirektivet - (SE0420264 Egeside-Pulken-Yngsjön). Hela området omfattas av den nationella bevarandeplanen

för odlingslandskapet. Helgeå utgör ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag. I skogsvårdsstyrelsens inventeringar har flera sumpskogsobjekt pekats ut. Området omfattas också av Länsstyrelsens natur- och kulturmiljövårdsprogram (obj 24 Ege-side-Pulken) respektive Kristianstads kommuns förslag till naturvårdsplan.

Pulken-Yngsljön-området har stora zoologiska och botaniska värden. Utmärkande är förekomsten av stora arealer av sumpskog, videbusk- och vassområden som regelbundet översvämmas samt relativt stora arealer av ogödslade betes- och slåtterhävdade strandängar med rik flora som regelbundet översvämmas. Områdets storlek och variationen av våta och fuktiga naturtyper har bidragit till en rik biologisk mångfald av fåglar, insekter, andra djurgrupper och växter. I området finns ett flertal arter som är med på den svenska rödlistan, EUs listor över skyddsvärda arter eller arter som är speciellt knutna till de beteshävdade miljöer som sedan lång tid funnits i området. Som exempel kan nämnas brun kärrhök, årtå, rördrom, skäggmes, mindre hackspett, guldgrön sammetslöpare, krypfloka, honungsblomster, ormtunga, och vårslinke. Landformerna och de årliga vattenståndsvariationerna gör att området har ett stort naturgeografiskt, geologiskt och hydrogeologiskt värde.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter bör det angivna området avsättas som naturreservat med stöd av 7 kap 4§ miljöbalken.

Länsstyrelsen gör den bedömningen att ordningsföreskrifterna för naturreservatet är av så begränsad omfattning att de inte innebär något allvarligt försvarande av områdets utnyttjande i enlighet med vad som annars gäller enligt allemansrätten.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Skötselplan

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skall en skötselplan ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat. Skötselplanen fastställs av Länsstyrelsen i särskilt beslut denna dag.

Förvaltning

Länsstyrelsen är förvaltare av naturreservatet. Förvaltningen skall ske med insyn, delaktighet och i nära samråd med markägare, arrendatorer, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen.

Naturresevatets gränser skall märkas ut enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, miljödepartementet, se bilaga 3.

I den slutliga handläggningen av detta ärende deltog länsöverdirektör Björn Risinger, beslutande, miljödirektör Elisabeth Hellmo, miljöavdelningen, naturvårdsdirektör Per-Magnus Åhrén, naturskyddsenheten, Ivan Gallardo, enheten för samhällsplanering, Margaretha Svenning, naturvårdsenheten och Anders Larsson, naturskyddsenheten, föredragande.

Björn Risinger

Anders Larsson

Bilagor

1. Reservatets avgränsning, samt redovisning av åker, viltåkrar, skogsområde med tillåten husbehovshuggning samt kraftledning
2. Förteckning över fastigheter
3. Hur man överklagar

2009-02-02

Bilaga 1 (karta 1)

Reservatskarta - översikt

dnr 511-8435-04
1290-226

gräns för reservatet (punktstreckad linje)

